

Poznań, 31 marca 2022 r.

WOJEWODA WIELKOPOLSKI

PS-Ka.431.2.2022.4

**Pani
Renata Wiertelak
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy
Społecznej
w Sośniach**

ul. Wielkopolska 41
63 – 435 Sośnie

ZALECENIA POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 2268, ze zm.), zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu w dniach od 24 lutego 2022 r. do 11 marca 2022 r. przeprowadził kontrolę kompleksową w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sośniach, z siedzibą pod adresem: 63-435 Sośnie, ul. Wielkopolska 41, określanym w dalszej części skrótem „GOPS” lub „Ośrodek”.

Zakres kontroli obejmował sprawdzenie realizacji zadań określonych ustawą o pomocy społecznej oraz zgodności zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami, w okresie od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia zakończenia kontroli oraz działania wcześniejsze, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli.

Ustalenia kontroli zostały szczegółowo opisane w protokole kontroli, który został podpisany przez Panią bez zastrzeżeń w dniu 25 marca 2022 r.

W wyniku kontroli dokonano następujących ustaleń.

I. W zakresie zgodności zatrudnienia pracowników realizujących zadania pomocy społecznej z wymaganymi kwalifikacjami, w wyniku analizy udostępnionej przez Panią dokumentacji stwierdzono, że:

1) kierownik oraz pracownicy GOPS, realizujący zadania pomocy społecznej - posiadają na zajmowanym stanowisku wymagane kwalifikacje, zgodne z przepisami ww. ustawy o pomocy społecznej, ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1282 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 2018 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1960),

2) osoby świadczące dla mieszkańców Gminy Sośnie specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zatrudnione w podmiocie zewnętrznym *Gabinety Diagnostyczno-Terapeutyczne „Neuron”*, posiadają wymagane kwalifikacje, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r. Nr 189 poz. 1598 ze zm).

II. W zakresie realizacji zadań określonych ustawą o pomocy społecznej, w wyniku analizy udostępnionej dokumentacji osób/rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz złożonych przez Panią pisemnych oświadczeń i wyjaśnień stwierdzono, że GOPS jako jednostka organizacyjna gminy realizuje zadania:

1) własne gminy o charakterze obowiązkowym, takie jak:

- a) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- b) sporządzanie, zgodnie z art. 16 a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- c) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku osobom tego pozbawionym,
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- f) praca socjalna,
- g) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- h) dożywianie dzieci,
- i) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- j) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- k) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

2) własne gminy, takie jak:

- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- b) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- c) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,

3) zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę, takie jak:

- a) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- c) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

W zakresie realizacji ww. zadań, w sprawach przyznawania świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z zakresu pomocy społecznej, podczas kontroli sprawdzeniu poddano dokumentację losowo wybranej próby badawczej, stanowiącej co najmniej do 20% ogólnej liczby osób/rodzin korzystających w okresie objętym kontrolą z ww. form pomocy tj. dokumentację 24 osób/rodzin, w tym 70 spraw, zakończonych 52 decyzjami administracyjnymi.

Na podstawie analizy ww. dokumentacji, stwierdzono niżej wymienione nieprawidłowości i uchybienia.

1. W decyzjach, szczegółowo wymienionych w protokole kontroli,

1) w ich podstawie prawnej,

a) wskazano niewłaściwe przepisy:

- ww. ustawy o pomocy społecznej – w 10 sprawach,

- ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 735) - w 3 sprawach,

- ww. rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych - w 3 sprawach,

oraz wskazano nieaktualne w dniu wydania decyzji źródło publikacji ww. ustawy o pomocy społecznej - w 6 sprawach

b) nie wskazano, w odniesieniu do indywidualnej sprawy:

- konkretnego ustępu, punktu przytoczonego artykułu ww. ustawy o pomocy społecznej - w 4 sprawach,

- konkretnego paragrafu, punktu, litery przytoczonego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. 2018 r. poz. 1358) bądź też rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. 2021 r. poz. 1296) – łącznie w 25 sprawach,

- konkretnego ustępu przytoczonego § 4 ww. rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych - w 3 sprawach,

2) brak było uzasadnienia prawnego w zakresie kwalifikacji do przyznania danej formy pomocy lub w zakresie zmiany wysokości świadczenia - w 22 sprawach,

3) brak było pouczenia o prawie do zrzeczenia się odwołania i skutkach zrzeczenia się odwołania - w 42 sprawach,

4) w pouczeniu decyzji w odniesieniu do podjętego rozstrzygnięcia zawarty był niewłaściwy zapis dotyczący świadczeń nienależnie pobranych - w 15 sprawach.

Powyższe uchybienia stanowią naruszenie przepisu art. 107 § 1 pkt 4 i pkt 7 oraz § 3 ww. Kodeksu postępowania administracyjnego.

2. W zakresie usług opiekuńczych:

a) zgodnie z ustawową delegacją, Rada Gminy Sośnie podjęła uchwałę Nr XVII/ 151/ 2020 z dnia 19 czerwca 2020 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania.

Pomimo powyższej regulacji prawnej, w okresie objętym kontrolą wydała Pani dwa zarządzenia, szczegółowo opisane w protokole kontroli, które także regulują kwestię odpłatności za usługi opiekuńcze, świadczone przez osoby zatrudnione w GOPS w ramach umowy zlecenia.

Powyższe działanie naruszyło przepis art. 50 ust. 6 ww. ustawy o pomocy społecznej.

b) w związku z wydaniem ww. zarządzeń i skalkulowaniem w nich odpłatności za 1 godzinę usługi opiekuńczej, świadczonej przez osoby zatrudnione w ramach umowy – zlecenia, na kwotę inną niż kwota 21.12 zł, wynikającą z obowiązującej w Gminie Sośnie ww. uchwały w sprawie usług opiekuńczych - łącznie w 5 sprawdzonych decyzjach przyznających tę pomoc, szczegółowo opisanych w protokole - wskazano niewłaściwą, niezgodną z treścią ww. uchwały kwotę ogólnego miesięcznego kosztu usług, jak i kwotę odpłatności świadczeniobiorcy za te usługi.

Należy jednak dodać, że z uwagi na częściowe zwalnianie świadczeniobiorców z ponoszenia odpłatności za przyznane usługi, stwierdzono, że ponosili oni odpłatność za nie w wysokości nieprzekraczającej kwoty wynikającej z ww. uchwały.

3. W sprawie szczegółowo wskazanej w protokole kontroli, zgodnie z wydanym przez sąd postanowieniem, będącym podstawą do wypłaty wynagrodzenia należnego opiekunowi

z tytułu sprawowanie opieki, przyznano opiekunowi wynagrodzenie okresowe w wysokości 1/20 przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia miesięcznie – ze środków publicznych.

GOPS natomiast w ww. sprawie, dokonywał co miesiąc wypłaty ww. wynagrodzenia w wysokości 1/20 przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego obowiązującego w miesiącu poprzedzającym wypłatę przez GOPS ww. świadczenia. Powyższe narusza przepis art. 53a ust. 1 ww. ustawy o pomocy społecznej.

4. W jednym środowisku przy ustalaniu dochodu, od którego uzależniona była kwota odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, Ośrodek uwzględnił przepis art. 8 ust. 12 ww. ustawy o pomocy społecznej w sytuacji uzyskania przez mieszkańca jednorazowego dochodu za należyty okres, jednakże zmieniając decyzje w zakresie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej – Ośrodek dokonał uwzględnienia tego dochodu wstecz.

Powyższe narusza przepis art. 8 ust. 12 ww. ustawy o pomocy społecznej.

Ponadto stwierdzono, że pomimo obowiązywania od 4 października 2019 r. przepisu art. 59 ust. 1 ww. ustawy o pomocy społecznej w obecnym brzmieniu, GOPS wydaje decyzje ustalające wysokość odpłatności za pobyt w DPS, określając w ich sentencji zarówno kwotę odpłatności dla mieszkańca, jak i dla Gminy Sośnie. Decyzje ustalające wysokość opłat mieszkańca za pobyt w DPS, wydane w okresie od 4 października 2019 r. - nie powinny orzekać o wysokości opłat ponoszonych przez gminę.

Natomiast w kwestii zadania polegającego na:

- 1) prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w mieszkaniach chronionych,
 - 2) prowadzeniu i zapewnieniu miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia
- o zasięgu gminnym oraz kierowaniu do nich osób wymagających opieki,
- 3) prowadzeniu i rozwoju infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

w wyniku kontroli ustalono, że na terenie Gminy Sośnie nie funkcjonują jednostki organizacyjne pomocy społecznej, jak i inne jednostki pomocy społecznej o zasięgu gminnym prowadzone w ramach zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej.

Jednakże, jak wynika z Pani pisemnego oświadczenia na terenie Gminy:

- nie funkcjonują mieszkania chronione z powodu braku bazy lokalowej, przy czym cyt. „(...) *W przypadku wystąpienia konieczności umieszczenia osoby w mieszkaniu chronionym Ośrodek podejmie działania w celu umieszczenia jej w najbliższym tego typu mieszkaniu znajdującym się na terenie powiatu*”.

- nie funkcjonują domy pomocy społecznej o zasięgu gminnym, jednak cyt. „(...) *osoby z naszej Gminy wymagające całodobowej opieki kierowane są do domów pomocy społecznej funkcjonujących na terenie innych powiatów/gmin. Aktualnie 6 mieszkańców Gminy Sośnie przebywa w domach pomocy społecznej*”.

- nie funkcjonuje też ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przy czym na mocy zawartych z innymi Gminami porozumień cyt. „(...) *osoby z naszej Gminy wymagające wsparcia korzystają ze specjalistycznych usług w ŚDS w Odolanowie i w Raszewach. W okresie objętym kontrolą z usług korzystały wyłącznie osoby w ŚDS w Odolanowie w liczbie 13 osób, (...)*”.

W kwestii pozostałych ustawowo określonych zadań,

1) własnych gminy o charakterze obowiązkowym, takich jak:

- a) udzielanie niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- c) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- d) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- e) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- f) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- g) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,

2) własnych gminy, takich jak:

a) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,

b) opracowanie i realizacja projektów socjalnych,

3) zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę, takich jak:

a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,

b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom i osobom, o których mowa w art. 5a,

c) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

stwierdzono, że ww. zadania w okresie objętym kontrolą nie były realizowane przez GOPS, z uwag na brak potrzeb/wniosków w powyższym zakresie.

Pomimo stwierdzonych wyżej nieprawidłowości oraz uchybień, działalność GOPS w zakresie objętym kontrolą ocenia się pozytywnie z nieprawidłowościami.

Wobec powyższego, działając na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 ze zm.) zalecam:

1. Wydawanie decyzji administracyjnych, zgodnie z wymogami przepisu art. 107 § 1 pkt 4 i pkt 7 oraz § 3 ww. Kodeksu postępowania administracyjnego.

2. Orzekanie w sprawie ustalania odpłatności za usługi opiekuńcze, bez względu na formę zatrudnienia osób je świadczących, w oparciu o uchwałę Rady Gminy w Sośniach w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania, obowiązującą w dniu wydania decyzji, - zgodnie z przepisem art. 50 ust. 6 ww. ustawy o pomocy społecznej.

3. Dokonywanie wypłaty wynagrodzenia należnego opiekunowi z tytułu sprawowanie opieki w wysokości ustalonej przez sąd – zgodnie z przepisem art. 53a ust. 1 ww. ustawy o pomocy społecznej.

4. W sytuacji uzyskania jednorazowo dochodu należnego za dany okres przez osoby ubiegające się o świadczenia pomocy społecznej, stosując przepis art. 8 ust. 12 ww. ustawy o pomocy społecznej - uwzględnianie kwoty ww. dochodu przez okres, za który dochód ten został wypłacony tj. rozliczanie jednorazowego dochodu do przodu przez okres za jaki wypłacono ten dochód (*patrz wyroki: WSA w Gliwicach z dnia 24 sierpnia 2017 r. IV SA/GI 104/17, NSA z dnia 10 września 2019 r. I OSK 1236/19, WSA w Gliwicach z 28.06.2016 r., IV SA/GI 45/16*).

Rekomendacje:

1. Wobec ustaleń kontroli zawartych w protokole, w sprawie orzekania o odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, zgodnie z wymogiem przepisu art. 59 ust. 1 ww. ustawy o pomocy społecznej - wydawanie decyzji orzekających jedynie o odpłatności mieszkańca.

2. Wobec braku realizacji zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, polegającego na prowadzeniu i rozwoju infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz występującymi na terenie Gminy Sośnie potrzebami w powyższym zakresie (*patrz strona 5 niniejszych zaleceń pokontrolnych*) – rozważenie możliwości utworzenia na terenie Gminy Sośnie środowiskowego domu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ww. ustawy o pomocy społecznej ma Pani prawo w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszych zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.

Jednocześnie pragnę przypomnieć, że zgodnie z art. 130 ust. 1 ww. ustawy o pomocy społecznej, kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 12 000 zł.

Pisemnej informacji o sposobie wykonania zaleceń pokontrolnych oczekuję w terminie 30 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

z up. Wojewody Wielkopolskiego
Hanna Zawadka
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej

Do wiadomości:
Wójt Gminy Sośnie
ul. Wielkopolska 47
63 – 435 Sośnie